

Opinia publiczna wobec uchodźców i sytuacji migrantów na granicy z Białorusią

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W związku z sytuacją na granicy polsko-białoruskiej, a także perspektywą napływu do Unii Europejskiej migrantów m.in. z Afganistanu, jak również niektórych krajów Bliskiego Wschodu i Afryki, we wrześniowym sondażu¹ zapytaliśmy badanych o ich stosunek do przyjmowania uchodźców, dostępności procedury azylowej i wzmocnienia kontroli na granicy z Białorusią.

Stosunek Polaków do przyjmowania przez nasz kraj uchodźców jest zróżnicowany – częściej jednak niechętny niż przychylny. Na przyjmowanie przez Polskę uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi nie zgadza się blisko połowa badanych (48%), natomiast aprobuje je dwie piąte (41%) – przy czym większość z tej grupy (33%) uważa, że nasz kraj powinien udzielać im schronienia jedynie do czasu, kiedy będą mogli wrócić do swojego kraju, a około jednej dziesiątej (9%) zgadza się również na ich osiedlanie się w Polsce. Od poprzedniego badania na ten temat sprzed ponad trzech lat² (które było – co należy podkreślić – przeprowadzane w odmiennych sytuacji na świecie) stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców wyraźnie się ocieplił: ubyło osób niechętnych, a przybyło aprobujących – zarówno azyl tymczasowy, jak i pobyt stały. Z historycznej już perspektywy można zauważyć, że do zamachu terrorystycznego w Paryżu w listopadzie 2015 roku Polacy byli na ogół przychylni przyjmowaniu uchodźców, choć w przeważającej mierze preferowali dla nich azyl tymczasowy. Po tym wydarzeniu przewagę zyskali niezgadający się na ich przyjmowanie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (376) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

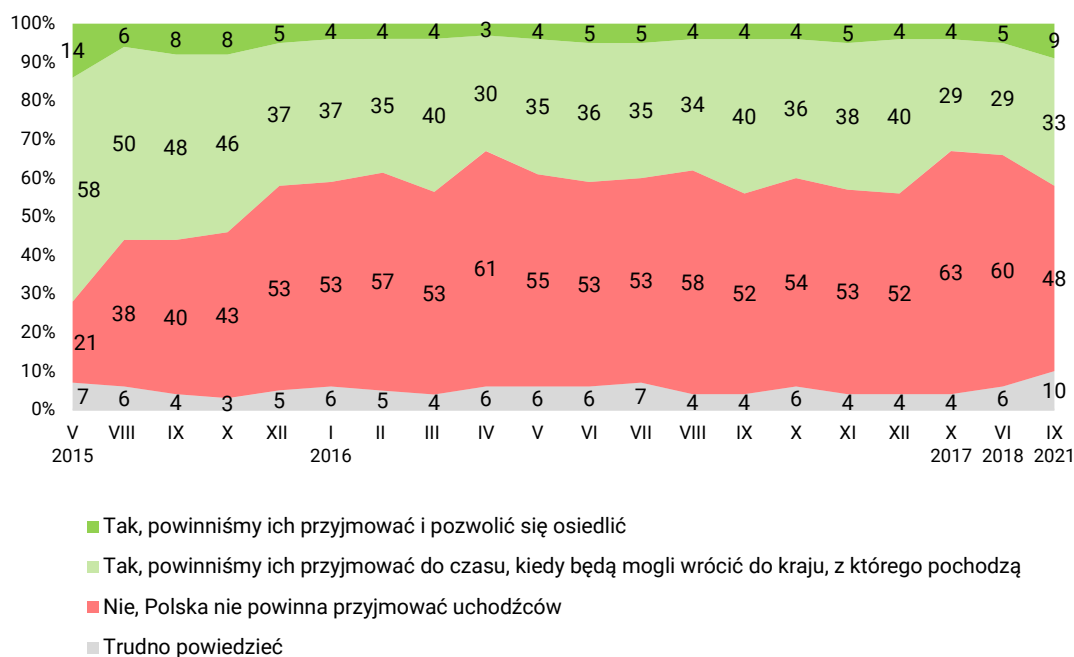
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 września 2021 roku na próbie liczącej 1218 osób (w tym: 62,4% metodą CAPI, 25,0% – CATI i 12,6% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zob. komunikat CBOS „Stosunek Polaków i Czechów do przyjmowania uchodźców”, lipiec 2018 (oprac. M. Feliksiak).

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?

Na opinię w tej sprawie silnie rzutują preferencje polityczne badanych. Przychylny stosunek do przyjmowania uchodźców przeważa w elektoratach Lewicy, Koalicji Obywatelskiej, a także – choć w mniejszym stopniu – Polski 2050 Szymona Hołowni. Natomiast nie zgadzają się na to najczęściej potencjalni wyborcy Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską) oraz większość zwolenników Konfederacji Wolność i Niepodległość (zob. tabelę 1). Niechęć do przyjmowania uchodźców jest także relatywnie częsta wśród badanych o prawicowych poglądach, zaangażowanych religijnie – szczególnie uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu – a ponadto wśród respondentów w wieku 55–64 lata, mających wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, robotników (wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych), rolników i uzyskujących niskie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (poniżej 1500 zł). Aprobata w tej kwestii wyrażają przede wszystkim ludzie o orientacji lewicowej, nieangażujący się religijnie, najmłodsi (18–24 lata), mieszkańcy dużych (100 000 – 499 999 ludności) i największych (półmilionowych i większych) miast, najlepiej wykształceni, kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy oraz respondenci uzyskujący najwyższe dochody *per capita* (3000 zł i więcej) – zob. tabelę aneksową 1.

TABELA 1

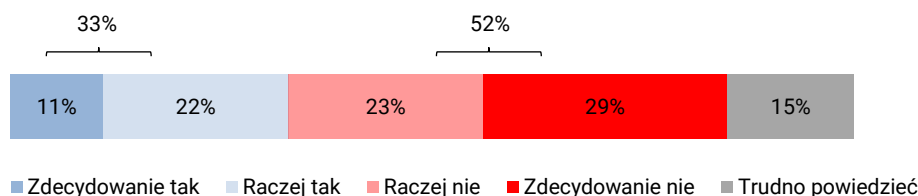
Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?			
	Tak, powinniśmy ich przyjmować i pozwolić się osiedlać	Tak, powinniśmy ich przyjmować do czasu, kiedy będą mogli wrócić do kraju, z którego pochodzą	Nie, Polska nie powinna przyjmować uchodźców	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica*	40	51	10	0
Koalicja Obywatelska	25	53	17	5
Polska 2050 Szymona Hołowni	20	39	33	8
Konfederacja Wolność i Niepodległość*	4	24	61	10
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską)	1	21	72	6
Niezdecydowani, na kogo głosować	4	36	36	23
Niezamierzający głosować	2	31	58	9

* Uwaga, niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Stosunek do umożliwienia występowania o azyl migrantom z krajów Bliskiego Wschodu, Afryki oraz Afganistanu, którzy przebywają na granicy polsko-białoruskiej, jest bardziej niechętny niż ogólne nastawienie do przyjmowania uchodźców, co wynika z faktu, że na postrzeganie całej sytuacji nakładają się podejrzenia wobec Białorusi o organizowanie celowego przerzutu migrantów przez granicę z Polską (a także z Litwą i Łotwą). Przekonanie, że migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej powinno umożliwiać się wystąpienie o azyl w naszym kraju, wyraża jedna trzecia Polaków (33%), natomiast ponad połowa jest przeciwnego zdania (52%).

CBOS

RYS. 2. Polska, Litwa, Łotwa i Estonia zarzucają Białorusi organizowanie przerzutu migrantów m.in. z Afganistanu, niektórych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, na swoje terytoria. Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwiać migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?

Ogólny stosunek badanych do przyjmowania przez Polskę uchodźców wyraźnie rzutuje na ich opinie w sprawie migrantów na granicy z Białorusią. Respondenci, którzy opowiadają się za przyjmowaniem przez nasz kraj uchodźców, w większości uważają, że migranci przebywający na polsko-białoruskiej granicy powinni mieć możliwość występowania o azyl w Polsce. Z kolei ankietowani niechętni przyjmowaniu uchodźców konsekwentnie są w dużym stopniu również przeciwnikami inicjowania procedury azylowej w tej konkretnej sytuacji.

TABELA 2

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	63	26	11
Nie	11	81	9
Trudno powiedzieć	15	29	56

Przekonanie, że polskie władze powinny umożliwiać migrantom znajdującym się na granicy z Białorusią wystąpienie o azyl w naszym kraju, przeważa wśród zwolenników Koalicji Obywatelskiej, Lewicy, a także – w mniejszym stopniu – Polski 2050 Szymona Hołowni. Podzielają je ponadto w większości osoby o orientacji lewicowej, nieuczestniczące w praktykach religijnych, mające wyższe wykształcenie, kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, pracownicy administracyjno-biurowi, mieszkańcy największych miast (a także – choć rzadziej – znaczny odsetek mieszkańców miast liczących od 100 000 do 499 999 ludności), jak również – relatywnie często – najmłodsi ankietowani. Z kolei sprzeciw najsilniej wyrażają zwolennicy rządzącego ugrupowania i Konfederacji, osoby o poglądach prawicowych, uczestniczące w praktykach religijnych co najmniej raz w tygodniu, w wieku od 55 do 64 lat, mające wykształcenie zasadnicze zawodowe lub podstawowe, technicy i średni personel, robotnicy, rolnicy oraz uzyskujący niskie (od 1000 zł do 1499 zł) lub przeciętne (od 1500 zł do 1999 zł) dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (zob. tabelę 3 i tabelę aneksową 2).

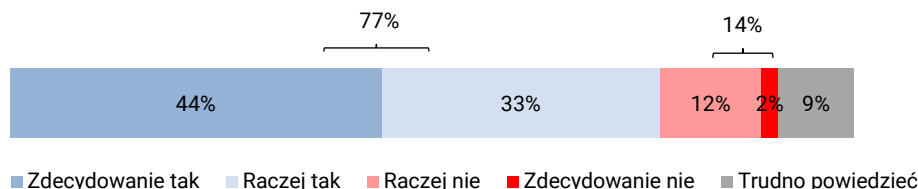
TABELA 3

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	69	24	8
Lewica*	69	24	7
Polska 2050 Szymona Hołowni	48	33	18
Konfederacja Wolność i Niepodległość*	26	64	10
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską)	18	74	8
Niezdeterminowani, na kogo głosować	34	41	25
Niezamierzający głosować	23	61	16

* Uwaga, niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Z dużą aprobatą Polaków spotyka się perspektywa wzmocnienia kontroli na granicy z Białorusią. Takie działania popiera ponad trzy czwarte badanych (77%), a tylko nieliczni (14%) uznają, że nie jest to konieczne.

RYS. 3. Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnej sytuacji Polska powinna wzmocnić kontrolę granicy z Białorusią czy też nie jest to konieczne?

Potrzebę poprawy szczelności granicy z Białorusią dostrzega większość badanych – opinie te nie zależą w dużej mierze od stosunku do uruchamiania procedury azylowej dla przebywających tam migrantów oraz przyjmowania uchodźców w ogóle (zob. tabele 4 i 5).

TABELA 4

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	74	19	7
Nie	83	11	5
Trudno powiedzieć	61	9	30

TABELA 5

Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnej sytuacji Polska powinna wzmocnić kontrolę granicy z Białorusią czy też nie jest to konieczne?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	70	23	6
Nie	86	10	4
Trudno powiedzieć	62	7	31

Przekonanie o potrzebie lepszej kontroli tej części polskiej granicy przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Najczęściej na tle pozostałych wyrażają je potencjalni wyborcy Prawa i Sprawiedliwości (i Solidarnej Polski), osoby identyfikujące się z prawicą i najbardziej zaangażowane w praktyki religijne, natomiast relatywnie najwięcej głosów wskazujących, że wzmocnienie kontroli na granicy nie jest konieczne, rejestrujemy wśród najmłodszych respondentów, zwolenników Lewicy i Polski 2050 Szymona Hołowni oraz ankietowanych o poglądach lewicowych (zob. tabelę 6 i tabelę aneksową 3).

TABELA 6

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnej sytuacji Polska powinna wzmocnić kontrolę granicy z Białorusią czy też nie jest to konieczne?		
	Powinna	Nie jest to konieczne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską)	88	9	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość*	81	12	7
Koalicja Obywatelska	78	20	3
Polska 2050 Szymona Hołowni	71	23	6
Lewica*	64	26	9
Niezdecydowani, na kogo głosować	70	12	18
Niezamierzający głosować	75	13	12

* Uwaga, niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Zdania o przyjmowaniu uchodźców są dość podzielone, można jednak powiedzieć, że Polacy na ogół odnoszą się niechętnie do tej kwestii. Skala tej niechęci jest mniejsza niż przed laty, co jest wynikiem odmiennej sytuacji na świecie. Kiedy przeprowadzaliśmy poprzednie badanie na ten temat, w Unii Europejskiej trwała jeszcze relokacja uchodźców z wcześniejszego kryzysu migracyjnego, którego źródłem była tzw. arabska wiosna i konflikty będące jej następstwem (m.in. w Syrii, Libanie, Libii). Cieniem na nastawieniu do przyjmowania azylantów kładły się wówczas ataki terrorystyczne w Europie dokonywane (lub inspirowane) przez ISIS. Niewykluczone, że obecnie problem uchodźców postrzegany jest bardziej przez pryzmat sytuacji w Afganistanie, gdzie po wycofaniu się Stanów Zjednoczonych władzę przejęli talibowie, a w którego stabilizację była zaangażowana również Polska. Przez to los Afgańczyków – zwłaszcza tych współpracujących z Polskim Kontyngentem Wojskowym – jest nam mniej obojętny. Z kolei w sposób negatywny na stosunek do uchodźców może rzutować wykorzystywanie przez Białoruś migrantów w celu prowokacji czy – jak określają to przedstawiciele rządu – prowadzenia wojny hybrydowej. W takich okolicznościach opinia publiczna w większości – choć, co warto podkreślić, niejednogłośnie – raczej sprzeciwia się temu, by polskie władze umożliwiały migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej występowanie o azyl. Z uzyskanych deklaracji wynika, że pozbawiona kontrowersji jest natomiast koncepcja wzmocnienia kontroli na granicy z Białorusią. Poparcie dla jej uszczelnienia przeważa we wszystkich grupach – niezależnie od stosunku do przyjmowania przez Polskę uchodźców, inicjowania procedury azylowej oraz charakterystyk światopoglądowych i politycznych.

Opracował

Michał Feliksiak

TABELA 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?				Liczba osób
		Tak, powinniśmy ich przyjmować i pozwolić się osiedlić	Tak, powinniśmy ich przyjmować do czasu, kiedy będą mogli wrócić do kraju, z którego pochodzą	Nie, Polska nie powinna przyjmować uchodźców	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		9	33	48	10	1210
Płeć	Mężczyźni	8	33	51	8	572
	Kobiety	9	34	45	12	638
Wiek	18–24 lata	17	31	39	13	120
	25–34	7	34	47	12	202
	35–44	10	36	45	8	237
	45–54	9	34	48	9	183
	55–64	7	28	56	9	199
	65 lat i więcej	6	35	50	9	269
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	27	56	12	492
	Miasto do 19 999	6	34	52	9	155
	20 000 – 99 999	8	35	48	8	250
	100 000 – 499 999	15	39	36	9	191
	500 000 i więcej mieszk.	17	44	30	9	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	4	23	61	12	202
	Zasadnicze zawodowe	4	26	65	5	271
	Średnie	8	32	48	12	389
	Wyższe	16	47	27	10	348
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	19	41	28	12	159
	Średni personel, technicy	8	35	46	11	38
	Pracownicy adm.-biurowi	10	42	40	8	70
	Pracownicy usług	13	25	50	12	107
	Robotnicy wykwalifikowani	4	32	59	4	119
	Robotnicy niewykwalifik.	3	20	69	8	41
	Rolnicy	1	14	71	13	57
	Pracujący na własny rach.	9	51	32	8	70
	Bezrobotni		28	59	12	21
	Emeryci	6	35	50	8	328
	Renciści	2	13	74	12	56
	Uczniowie i studenci	18	39	34	9	59
	Gospodynie domowe i inni	9	33	42	17	83
	inst. państw., publicznej	8	33	49	10	163
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	6	34	47	13	101
	sekt. pryw. poza rolnict.	15	37	41	7	339
	prywatnym gosp. rolnym	1	22	69	8	59
	Do 999 zł	3	25	61	11	98
Dochody na jedną osobę	Od 1000 zł do 1499 zł	6	23	62	9	159
	Od 1500 zł do 1999 zł	7	31	55	8	192
	Od 2000 zł do 2999 zł	7	46	38	9	192
	3000 zł i więcej	20	48	26	6	172
	Złe	5	34	46	15	73
Ocena własnych war. mater.	Średnie	7	34	48	11	463
	Dobre	10	33	48	8	674
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	31	60	6	47
	Raz w tygodniu	5	30	56	10	439
	1–2 razy w miesiącu	7	30	50	13	170
	Kilka razy w roku	9	35	46	10	283
	W ogóle nie uczestniczy	19	40	35	6	233
Poglądy polityczne	Lewica	22	42	31	5	245
	Centrum	9	39	43	9	341
	Prawica	3	28	62	7	419
	Trudno powiedzieć	4	22	51	24	177

TABELA 2

		Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		33	52	15	1207
Płeć	Mężczyźni	35	55	10	570
	Kobiety	32	50	18	637
Wiek	18–24 lata	45	43	12	118
	25–34	31	50	19	202
	35–44	36	46	17	237
	45–54	36	55	9	183
	55–64	27	63	10	199
	65 lat i więcej	30	55	15	268
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	57	16	491
	Miasto do 19 999	33	54	13	155
	20 000 – 99 999	30	56	14	250
	100 000 – 499 999	42	45	13	189
	500 000 i więcej mieszk.	50	38	12	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	23	59	18	199
	Zasadnicze zawodowe	23	67	11	270
	Średnie	32	54	14	390
	Wyższe	49	36	15	349
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	46	38	16	159
	Średni personel, technicy	27	63	10	38
	Pracownicy adm.-biurowi	46	39	15	70
	Pracownicy usług	34	49	16	107
	Robotnicy wykwalifikowani	27	63	10	119
	Robotnicy niewykwalifik.	21	68	12	41
	Rolnicy	20	69	11	57
	Pracujący na własny rach.	42	47	11	69
	Bezrobotni	21	65	14	21
	Emeryci	30	56	14	327
	Renciści	15	62	23	56
	Uczniowie i studenci	53	42	5	58
	Gospodynie domowe i inni	33	43	24	83
	inst. państw., publicznej	35	51	14	161
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	27	56	17	101
	sekt. prywat. poza rolnict.	41	46	13	339
	prywatnym gosp. rolnym	22	67	11	58
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	28	54	18	99
	Od 1000 zł do 1499 zł	23	62	15	157
	Od 1500 zł do 1999 zł	28	59	14	192
	Od 2000 zł do 2999 zł	34	55	11	192
	3000 zł i więcej	54	39	7	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	28	48	24	72
	Średnie	30	52	18	461
	Dobre	36	53	10	674
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	70	9	47
	Raz w tygodniu	27	61	12	439
	1–2 razy w miesiącu	30	50	20	170
	Kilka razy w roku	36	50	14	283
	W ogóle nie uczestniczy	47	42	11	231
Poglądy polityczne	Lewica	53	36	11	243
	Centrum	38	46	16	342
	Prawica	22	70	8	419
	Trudno powiedzieć	23	48	29	177

TABELA 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnej sytuacji Polska powinna wzmocnić kontrolę na granicy z Białorusią czy też nie jest to konieczne?			Liczba osób
		Powinna	Nie jest to konieczne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		77	14	9	1205
Płeć	Mężczyźni	82	12	6	570
	Kobiety	73	16	11	635
Wiek	18–24 lata	64	28	7	118
	25–34	77	14	9	200
	35–44	76	15	10	236
	45–54	82	10	8	183
	55–64	79	13	8	199
	65 lat i więcej	80	12	9	268
Miejsce zamieszkania	Wieś	76	13	11	492
	Miasto do 19 999	79	12	10	153
	20 000 – 99 999	80	15	5	249
	100 000 – 499 999	75	16	8	189
	500 000 i więcej mieszk.	76	19	5	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	74	14	12	199
	Zasadnicze zawodowe	83	11	6	271
	Średnie	76	14	10	388
	Wyższe	76	17	7	347
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	15	7	158
	Średni personel, technicy	91	2	7	38
	Pracownicy adm.-biurowi	73	15	13	70
	Pracownicy usług	76	20	4	107
	Robotnicy wykwalifikowani	81	14	6	119
	Robotnicy niewykwalifik.	75	13	12	41
	Rolnicy	78	7	14	57
	Pracujący na własny rach.	72	16	12	70
	Bezrobotni	77	15	7	21
	Emeryci	81	12	7	327
	Renciści	72	10	18	56
	Uczniowie i studenci	62	33	5	58
	Gospodynie domowe i inni	75	12	13	81
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	80	9	11	161
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	78	13	9	101
	sekt. pryw. poza rolnict.	75	19	7	338
	prywatnym gosp. rolnym	83	7	9	59
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	80	12	8	98
	Od 1000 zł do 1499 zł	78	12	10	156
	Od 1500 zł do 1999 zł	81	14	5	192
	Od 2000 zł do 2999 zł	78	17	6	192
	3000 zł i więcej	83	13	3	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	80	13	8	73
	Średnie	74	14	12	459
	Dobre	79	15	6	673
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	11	3	47
	Raz w tygodniu	78	13	9	438
	1–2 razy w miesiącu	76	14	10	170
	Kilka razy w roku	78	14	8	281
	W ogóle nie uczestniczy	76	17	7	231
Poglądy polityczne	Lewica	70	22	8	243
	Centrum	74	16	10	342
	Prawica	87	10	3	419
	Trudno powiedzieć	73	10	17	177